

Het EMS en de internationale handel

Eén van de doelstellingen van het Europese Monetaire Stelsel (EMS) was een monetaire omgeving tot stand te brengen die door grotere wisselkoersstabiliteit in Europa de groei van de handel tussen de EMS-landen zou bevorderen. De algemene filosofie die aan de basis lag van de EMS-strategie was heel duidelijk: de grote variabiliteit van de wisselkoersen binnen Europese Gemeenschappen werd als een gevaar beschouwd voor de verdere ontwikkeling van de ultracommunautaire handel. Door een zone van relatieve wisselkoersstabiliteit tot stand te brengen hoopten de stichters van het systeem dit gevaar te bezwieren. Na meer dan vijf jaar ervaring met het EMS kan de vraag worden gesteld in welke mate deze werd gerealiseerd.

Het EMS heeft er voor gezorgd dat de onderlinge wisselkoersen aan minder hevige korte-termijnfluctuaties onderhevig zijn dan de wisselkoersen tussen de landen van het EMS en de belangrijkste industriële landen die buiten het stelsel vallen (de VS, Japan, het VK). Dit is zonder twijfel een positieve bijdrage van het stelsel. Heeft dit succes echter ook de handel tussen de EMS-landen gestimuleerd? De volgende tabel geeft hier enig inzicht in. De tabel toont de gemiddelde jaarlijkse groei van de handel (export + import) van elk EG-land met het EMS-blok, met een blok van acht belangrijke industriële landen buiten het EMS en met de rest van de wereld.

Uit de tabel blijkt dat er praktisch geen groei meer is van de handel tussen de oorspronkelijke EG-landen (België, Frankrijk, West-Duitsland, Nederland, Italië). Omdat de groei van het bruto nationale produkt van deze landen in de periode 1979-1983 I à 2% per jaar bedroeg kunnen we zelfs constateren dat hun onderlinge handel als percentage van het bruto nationale produkt daalde. Nog opvallender is de constatering dat de handel tussen de oorspronkelijke EG-landen en de niet-EMS-landen (industriële en andere) een relatief sterke groei kende in de periode 1979-1983 ondanks het feit dat deze handel onderhevig was aan relatief grote wisselkoersfluctuaties.

Ten tweede blijkt uit de tabel dat de ervaring van de nieuwkomers in de EG, d.w.z. deze landen die in de jaren zeventig zich bij de Gemeenschap voegden, anders was. Deze landen kenden een relatief sterke groei van hun handel met de EMS-landen. De positie van het Verenigd Koninkrijk is hier wel interessant. Ondanks grote wisselkoersbewegingen van het pond sterling met de EMS-landen, steeg de handel tussen het VK en het EMS met 4,1% per jaar.

Hoe kunnen deze eigenaardige verschijnselen worden verklaard? Een eerste mogelijke verklaring is de sterkte van de dollar, die sinds 1979 de Europese export naar de VS sterk heeft gestimuleerd. Deze

verklaring lijkt mij zeer onvolledig. Immers, dezelfde dollarappreciatie heeft de Europese import vanuit Amerika sterk verminderd. Het export- en importeffect van de dollarkoersstijging compenseren elkaar min of meer. Deze hypothese kan dus moeilijk worden gehandhaafd.

Een tweede mogelijke verklaring is de trage groei van de EMS-landen. Deze landen kenden gedurende 1979-1984 een gemiddelde groei van slechts 1,5% per jaar tegen 2,5% voor de groep van industriële landen buiten het EMS. Deze differentiële groei-ervaring verklaart waarschijnlijk voor een deel misschien de lage groei van de handel binnen het EMS. Toch is deze verklaring onvolledig. Immers, de lage groei van de EMS belette niet dat de export van de nieuwe EG-landen naar het EMS sterk toenam. Ook is deze hypothese niet in staat te verklaren waarom de intra-EMS-handel als percentage van het bruto nationale inkomen van de EMS-landen daalde.

Een derde, en volgens mij meer bevredigende verklaring, is de volgende. Het handelsintegratieproces van de „oldtimers” in de EG is sinds de jaren zeventig bij gebrek aan nieuwe initiatieven afgezwakt, zelfs stilgevallen. Gedurende de jaren zeventig werd echter de handel tussen de oorspronkelijke EG-landen en de nieuwe EG-landen geliberaliseerd, alsmede tussen de oude EG-landen en de EFTA-landen. Dit leidde tot een proces van handelscreatie dat gedurende de EMS-periode bleef doorwerken.

Het feit dat de „oldtimers” relatief stabiele wisselkoersen gedurende deze periode kenden, kon het wegvallen van nieuwe impulsen tot handelscreatie binnen deze groep niet wegwerken. Ook kon de grote variabiliteit van de wisselkoersen tussen het VK en het EMS, en tussen de andere industriële landen en het EMS niet beletten dat deze handel, dank zij liberalisatie, een hoge vlucht nam.

Mijn conclusie is de volgende. De groei van de handel op lange termijn wordt relatief weinig beïnvloed door het wisselkoersregime. De factoren die van dominerend belang zijn voor de verklaring van verschillende groeipatronen liggen in de „reële” sfeer, meer in het bijzonder in het domein van de handelspolitieke maatregelen.

Indien deze conclusie juist is, vloeit hieruit voort dat van stabilisatie van de wisselkoersen binnen het EMS weinig groei van de interne handel moet worden verwacht. Deze groei zal er slechts komen als nieuwe initiatieven worden genomen die de interne markten openstellen.

P. de Grauwe

Tabel. Gemiddelde jaarlijkse groei van de handel, 1979-1983

	Met het EMS	Met de industriële niet-EMS-landen a)	Met de rest van de wereld
<i>Oorspronkelijke EG-landen</i>			
België	0,3	4,9	5,1
Frankrijk	1,3	5,3	4,5
West-Duitsland	1,4	4,4	1,6
Nederland	0,4	3,9	2,2
Italië	0,4	2,2	3,3
<i>Nieuwe EG-landen</i>			
Denemarken	2,8	2,5	4,6
Ierland	5,9	3,8	4,4
Verenigd Koninkrijk	4,1	4,9	-3,3

a) Canada, Japan, Noorwegen, Oostenrijk, Zweden, Zwitserland, Verenigd Koninkrijk en Verenigde Staten.
Bron: IMF, *Direction of trade*, IMF, *International Financial Statistics*, en eigen berekening.